

Tyyppinäytteet ja vertailuaineistot Lajin diagnoosi

10.3. 2005
Eläinmuseo

Tyyppiyksilö

- yksilö johon lajin nimi sidottu
- tyyppiyksilö on eritelty julkaisussa
- on tieteellisen nimistön perusyksikkö
- tulee olla tutkijoiden käytettävissä
- tulisi sijoittaa julkiseen kokoelmaan
- ei tule sekoittaa käsitteeseen "lajille tyypillinen yksilö"

Vertailuaineisto

- yksilö tai yksilöitä, josta laji voidaan tunnistaa
- erityisen tärkeä mikäli osa yksilöstä /yksilöistä tuhoutuu (esim. geneettisessä analyysissä)
- tarvitaan mikäli kerätään lisäaineistoja

Eri tyyppikäsitteet

- holotyyppi on yksilö (joskus kuva) johon lajinimi sidottu
- tyyppisarja muodostuu niistä yksilöistä johon lajikuvaus perustuu
- tyyppisarjan yksilöt ovat syntyyppisiä mikäli holotyyppiä ei ole designoitu
- syntyypeistä voidaan valita lectotyyppi jolla on sama asema ja merkitys kuin holotyypillä (jatkuu)

Tyyppikäsitteet (jatkuu)

- mikäli holotyyppi on määrätty tyyppisarjan muita yksilöitä sanotaan paratyypeiksi
- isotyyppi (kasvitiede) on holotyypin vastine mutta niitä voi olla useita käytännön syistä (samasta genettisestä yksilöstä saadaan esim. useita näytteitä)
- paralectotyyppi ja isolectotyyppi
- neotyyppi

Tyyppijä koskevat säännöt

- nimen prioriteetti: saman lajin vanhin nimi on voimassa jos laji on kuvattu vähintään kaksi eri kertaa, eikä vanhempaa nimeä ole aikaisemmin käytetty (homonymia)
- kansainväliset nimistösäännöt edellyttävät tyyppiyksilön määrittämistä julkaisussa sekä, että tyyppin säilytyspaikka mainitaan (julkinen kokoelma, museo tms.)

Tyypiksiilön valinta

- tyypiksiilö valitaan ennen lajikuvausten tekoa ja julkaisemista; toimii kuvauksen perustana
- tyypiksiilö ei ole vaihdettavissa
- kasvitieteessä kuva voi toimia tyyppinä johon nimi sidottu (harvinaista) (myös mahdollista eläintieteessä, vrt. uhanalaiset lajit)
- hyväkuntoisella yksilöllä tulee olla etusija tyyppiä
- valitaan yksilö joka on edustava; ominaisuudet ja erot näkyvät hyvin
- valitaan yksilö alueelta jossa runsain/elinvoimainen kanta
- valitaan yksilö kokoelmasta johon helpointa päästä
- tyyppisarjan muista yksilöistä tehdään paratyyppejä

Tyypiksiilön dokumentaatio

- tyypiksiilön löytöpaikka (paikannimet, koordinaatit jne.)
- löytöaika (päivämäärä, vuorokauden aika)
- löytäjän etu- ja sukunimi auki kirjoitettuna
- yksilön sukupuoli sekä muu biologisesti tärkeä tieto
- säilytyspaikka; kokoelman nimi ja osoite
- tyyppilappu jossa nimi, kuvaaja sekä tyyppistatus, mahd. luettelonumero

Vertailuaineistot

- sijoitetaan mielellään saatavuuden vuoksi julkiseen kokoelmaan; mahdollistaa määrittämisen varmistamisen myöhemmin
- dokumentaatio tehtävä huolella (kunnon etiketit, spriin kestävä teksti jne.)
- aineistot ilmoitetaan julkaisuissa yksiselitteisesti
- julkaisusarjojen väliset erot huomioidaan

Diagnoosi

- diagnoosi ei ole yhtä kuin lajinkuvaus
- diagnoosi sisältää vain tiedot miten laji erotetaan muista lähilajeista; esim. muotoerot, kokoerot, värierot, struktuuri puuttuu/ei puutu jne.
- diagnoosi on mahdollisimman lyhyt ja toimiva
- kasvilajin kuvaus oltava latinaksi (diagnoosi latinaksi riittää)
- kun teet diagnoosin, vertaa sitä lähilajien vastaaviin
- diagnoosiin käytetyt tuntomerkit oltava selviä ja yksiselitteisiä
- määrittyskaava voi korvata diagnoosin
- nk. taksonominen diskussio voi korvata diagnoosin (usein sama asia)